

TÜRKİYE'DE 2003-2013 YILLARI ARASINDA UYGULANAN YABANCI DİL EĞİTİMİ POLİTİKALARININ ANALİZİ

Araş. Gör. Esra Seyratlı Özkan
Fatih Üniversitesi
esraseyratli@gmail.com

Yrd. Doç. Dr. İbrahim Hakan Karataş
İstanbul Medeniyet Üniversitesi
ihkaratas@gmail.com

Yrd. Doç. Dr. Celal Gülşen
Fatih Üniversitesi
celalgulsen@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı Türkiye'de 2003-2013 yılları arasında uygulanan yabancı dil eğitimi politikalarının analizini yapmaktır. Araştırma betimsel bir çalışma olup, araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan dokümanlar; 2003-2013 yılları arasında hazırlanan ve uygulanan kalkınma planları, milli eğitim şuraları, hükümet programları, eylem planları, MEB stratejik planları ve ilgili mevzuat olarak sınırlandırılmıştır. Araştırma sonucunda; Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanunu'nda değişiklik yapılması, Türk Vatandaşlarının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak Kullandıkları Farklı Dil Ve Lehçelerin Öğrenilmesi Hakkında Yönetmeliği'nin hazırlanması, Türk vatandaşlarının geleneksel yaşamlarında kullanmış oldukları diller için kurs açılmasının önünün açılması, liselerde hazırlık sınıfı açılmasının zümre kararına bağlanması, yabancı dil ağırlıklı liselerin kapatılması, Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Yönetmeliği'nin yeniden düzenlenmesi, yabancı dil öğretiminde müfredat değişikliğinin yapılması, ortaöğretime geçişte uygulanan sınavlarda yabancı dil alanında soru sorulması, ilköğretimde; yabancı dil derslerinin 2013-2014 öğretim yılından itibaren 2. sınıflardan başlamak ve kademeli olarak uygulanması, Avrupa Konseyi ve Avrupa dil gelişim dosyası ve ders kitaplarının düzenlenmesi uygulamalarının hayata geçirildiği görülmüştür. Türkiye'de 2003-2013 yılları arasında uygulanan yabancı dil eğitimi politikalarının etkililiğinin ölçmek amacıyla uygulamacıların görüşlerinin analizine dayalı bir araştırma yapılmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Yabancı Dil Öğretimi, Yabancı Dil Eğitim Politikaları.

THE ANALYSIS OF FOREIGN LANGUAGE EDUCATION POLICIES IN TURKEY DURING 2003- 2013

Abstract

The purpose of this study is to analyze the foreign language education policies in Turkey during 2003 and 2013. This research is a descriptive research and done with qualitative methods. In the research document analyses and content analyses were done. The documents which are analyzed in this research are; development plans, national education councils, governments' programs, governments action plans, national education' strategic plans and related legislations between 2003 and 2013. In the result of the study, findings about foreign language policies are listed as; changes in Foreign Language Education and Teaching Law, Legislation about Turkish people learning their traditional languages, High School's becoming 4 year, closing prep classes and mostly teaching in foreign language schools, the students have to study a language and also right to choose second language in their schools, arranging foreign language curriculums, making foreign language exams before going high schools so students have to take foreign language exams before they go the high school to

analyze the effectiveness of foreign language education policies, in Turkey during 2003-2013, there should be a research which will be based on with implementers (teachers) opinions.

Keywords: Teaching Foreign Languages, Foreign Language Education Policies.

GİRİŞ

Türkiye’de örgün ve yaygın eğitim kurumlarında yabancı dil öğretimi eğitim gündeminin önemli tartışma konularından biri olarak sürekli güncelliğini koruyan bir sorun olmuştur (Oral, 2010). Cumhuriyet tarihi boyunca etkili, yaygın ve eşitlikçi bir yabancı dil eğitimi sunabilmek amacıyla mütemadiyen politikalar geliştirilmiş, bu bağlamda hangi yabancı dilin, ne zaman, nasıl ve ne amaçla öğretileceğine ilişkin politika, mevzuat ve uygulamalar sürekli değiştirilmiştir. Bütün bu çabalara rağmen hâlen başarılı bir yabancı dil eğitimi sağlanamamıştır (Güneş, 2009).

Yabancı dil öğretimi Türkiye’de misyoner okulların açılmasıyla gündeme gelmiştir. Birçok dünya ülkesinde bilimsel çalışmalardan yararlanmak ve teknolojiyi yakından takip etmek amacıyla yabancı dil ile öğretim zorunlu tutulmazken Türkiye’de bu durum aksini göstermektedir. Zaman zaman yabancı dil öğretiminin bu kadar baskın tutulmasının arkasında politik sebepler olabileceği aklı gelen sorular arasında yer almaktadır (Çelebi, 2006).

Türkiye’de yabancı dil öğrenimi 1923 yılında Cumhuriyet’in kurulmasıyla daha da hız kazanmıştır. Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte diğer ülkelerle olan ilişkilerimiz daha da önem kazanmış ve yabancı dile olan ihtiyaç artmıştır. Türkiye’nin bulunduğu siyasal ve bölgesel konumu da bu ihtiyacı bir üst noktaya taşımıştır. Politik olarak artan ihtiyaçlara cevap verme noktasında yabancı dile olan çalışmalar daha da artmıştır. Gelişen Türkiye’de uluslararası ilişkilerin bu kadar önem kazanması farklı örgütlerle ilişki kurmayı sağlayan Batı dillerinin öğrenimini zorunlu hâle getirmiştir. Böylece yabancı dil öğretim programları da okul müfredatlarında yerini almaya başlamıştır (Demirel, 2012).

Yabancı dil öğrenmek farklı kültürlerle iletişim sağlamak, farklı alanlarda kazanılmış olan avantajları kişinin bireysel çevresine taşıma olanakları sağlamaktadır. Dil öğrenme farklı yapıları, farklı düşünüş modellerini ve farklı anlayışları kavrama konusunda da olanaklar sağlar (Bahar, 2011). Yabancı dil eğitimi insanı bulunduğu konumdan bir üst noktaya taşır (König, 1989). Yabancı dile olan ihtiyaç zaman zaman kendisini akademik alanlarda da göstermektedir. Özellikle yükseköğretim kurumlarında yapılan akademik çalışmalarda ana dil ikinci plana atılmış, ana dilde yapılan çalışmalar değersiz çalışmalar olarak nitelendirilmiştir. Bilim adamları ise zaman zaman bu gerçeği zaman zamansa ana dilin gerekliliğini savunmaktadırlar. Zaman içerisinde değişen dünyada çağı yakalamak adına her ülke kendi payına düşen şekilde yabancı dil eğitimine destek vermektedir (Çelebi, 2006). İkinci bir dil sadece eğitim olarak değil daha fazla iş imkânı sağlama adına da büyük bir ihtiyaç olarak görülmektedir (Karaca, 2014).

Türk eğitim sistemi içerisinde yabancı dil eğitimi var olduğu günden günümüze kadar farklı okul programlarına farklı zamanlarda dâhil edilmiş ve uygulama çeşitli etkinliklerde kullanılmıştır. Yabancı dil eğitim zorunluluğu günümüzde her okul kademesinde gündeme gelmekle birlikte özellikle yükseköğretim kurumlarında bu durum genel piyasa çerçevesinde değerlendirilmektedir. Ülkemizde yabancı dil eğitimi genelde ortaöğretim düzeyinde gündeme gelmektedir. Yabancı dil eğitimi ülkemizde bir sorun olarak incelenmek istendiğinde ortaöğretimde uygulanan eğitim sistemine bir bütün olarak bakmakta büyük fayda vardır (Demirel, 2012).

12. Millî Eğitim Şurasında yabancı dil öğretimine ilişkin yapılan ve yapılacak olan çalışmalar şöyle sıralanmıştır;
- 1988-1989 öğretim yılından itibaren, yabancı dille öğretim yapan okullar haricindeki ortaokul, genel lise ve meslek liselerinde kademeli olarak basamaklı kur sistemine geçiş üzerine çalışmalar yapılmaktadır.
  - Ortaokul ve liselerde ikinci yabancı dil ve seçmeli yabancı dil öğretimi programları hazırlanmaktadır.
  - Yabancı dil öğretiminde kullanılan Almanca için yeni bir program hazırlanmaktadır.
  - Yabancı dil derslerinde eğitim veren öğretmenler için hizmet içi eğitimlere devam edilmektedir.
  - Yabancı dil öğretiminin farklı yönleriyle ilgili tavsiyelerde bulunmak üzere bakanlık ve akademisyenlerden oluşan “Özel İhtisas Komisyonu” kurulmuştur.

- Var olan yabancı dil ders kitapları ve materyallerini yenileme çalışmaları yapılacaktır.
- Yabancı dil öğrenimini teşvik etmek adına Yabancı Diller Merkezi kurulacaktır.
- Hizmet içi eğitimlerde görevlendirilecek olan öğretmenler yüksek seviyeli kurslara tabi tutulacaktır.
- Yabancı dil öğretimi ile ilgili çalışmalarda görev almak üzere, İngiltere ve Fransa'dan uzmanlar tahsis edilecektir (Millî Eğitim Şûrası, 1988).

Bütün bu yenileşme hareketleri arasında yabancı dil öğretiminde yaşanan problemlerde 12. Millî Eğitim Şûrasında yerini almıştır. Bu problemler şu başlıklar arasında sıralanmıştır:

- Okullarda eğitim-öğretimde ihtiyaç duyulan materyallerin eksiklikleri,
- Yabancı dil öğretmenlerinin öğretilen yabancı dili niteliksel bir şekilde öğrencilere aktaramaması,
- Kamuya ait okullarda yeterli derece yabancı dil öğretilmediği düşüncesi,
- Öğretmenlerin eğitim-öğretimde yeterli pedagojik bilgiye sahip olmamaları,
- Yabancı dil ölçme araçlarının yeterli düzeyde hazırlanamaması ve durumdan kaynaklanan akademik yetersizlikler,
- Öğretmenlerin zaman zaman kendilerini yenileyebilmeleri için yeterli ve özendirici tedbirlerin alınmaması,
- Başarılı öğrenciler için ikinci bir yabancı dile yönlendirme yapılmaması,
- Yabancı dil seçilmesi gereken sınıflarda öğrencilerin ağırlıklı İngilizceyi seçmesi ve Almanca ile Fransızcaya talebin olmaması,
- Üniversiteye geçiş sınavlarında yabancı dile gereken önemin verilmemesi,
- Üniversiteye geçiş sınavında yabancı dil ile eğitim alan öğrencilerin bölümleri Türkçe yapmak zorunda olmaları (Millî Eğitim Şûrası, 1988).

Tüm bunlarla birlikte Türkiye, Cumhuriyeti' yüzüncü yıl hedefleri doğrultusunda bölgesel ve küresel rekabet gücünü artırmak ve böylece 2023 kalkınma hedeflerini gerçekleştirmeyi planlamaktadır. Nitekim son on yılda ekonomide gerçekleşen değişim OECD gibi birçok uluslararası kurumu bu gelişmenin sürdürülebileceğine ikna etmiştir (Çelebi, 2010). Ne var ki küresel rekabette söz sahibi olmayı düşünen Türkiye'nin ekonomik, kültürel, politik ve sosyal alanlarda dengeli bir gelişme göstermesi gerekmektedir. Bunun yolu ise her alanda nitelikli yabancı dil bilen insani kapasiteden geçmektedir (Çınar, 2009).

AK Parti Hükûmetlerinin yönetimde olduğu 2002'den itibaren yabancı dil öğretimine ilişkin birçok yeni politika tartışılmış, bunlardan bazıları da uygulamaya geçirilmiştir. Bu dönemde ağırlıklı olarak İngilizce öğretimine dayanan yabancı dil eğitimine ilişkin öğretim programlarının değiştirilmesi, yabancı dil eğitimine başlama yaşı, bazı ortaöğretim kurumlarındaki hazırlık sınıflarının kaldırılması, haftalık ders saatlerinin düzenlenmesi, farklı yabancı dillerin programa dâhil edilmesi, öğretmen açığının giderilmesi, akademisyenlerin yabancı dil öğrenmesi, meslek liselerinde ve meslek yüksek okullarında yabancı dil öğretimi, yabancı dilde eğitim, yerel dillerin öğretimi ve farklı ana dillerde eğitim gibi konularda birçok yeni uygulama söz konusu olmuştur (Gedikoğlu, 2005; Kılıç, 2009).

Türkiye'de AK Parti Hükûmetlerinin yönetimde olduğu 2003-2013 yılları arasında izlenen eğitim politikalarının analizine ilişkin bazı araştırmalar. Ancak bu dönemde izlenen yabancı dil eğitimi politikalarının analizine ilişkin araştırma sayısı oldukça sınırlıdır (Kılıç, 2009; Terzi, 2005). Bu konuda yapılan en kapsamlı araştırma Çetin (2005)'in "Avrupa Birliği üyelik süreci, AB genel eğitim politikaları ve AB yabancı dil eğitimi politikalarının Türkiye'deki yabancı dil eğitimi ve yabancı dil eğitimi politikaları üzerine etkisi" başlıklı doktora tezidir. Ancak AK Parti Hükûmetleri döneminde izlenen yabancı dil eğitim politikalarının neler olduğu, bu politikaların hangi sebeplerle geliştirildiği ve izlenen politikaların 1980-2002 yılları arasında uygulanan politikalarla karşılaştırmasını içeren bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bu araştırmanın amacı 2003-2013 yılları arasında uygulanan yabancı dil eğitim politikalarını belirlemek, bu politikaların tercih edilme gerekçelerini ortaya çıkarmaktır. Bu amaca ulaşabilmek için "Türkiye'de 2003-2013 yılları arasında uygulanan yabancı dil eğitimi politikaları nelerdir?" sorusuna cevap aranmıştır. Bu araştırma sayesinde son on yılda hayata geçirilen yabancı dil eğitimi politikalarının özgün ve yerinde politikalar olup olmadığı, önceki dönemden farklı hangi yaklaşımları hayata geçirdiği ortaya çıkmış olacaktır. Araştırma sonuçları, yabancı dil eğitimi politikalarından etkilenen bütün kesimler için bir perspektif oluşturacağı gibi özellikle politikacılar için büyük resmi görme fırsatı sağlaması bakımından faydalı olacaktır.

YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Bu çalışmada amaç, 2003-2013 yılları arasında Türkiye’de uygulanan yabancı dil eğitim politikalarının neler olduğu ve bunların gerekçelerini incelemektir. Araştırmanın amacına uygun olarak tarihsel süreç içerisinde ve hazırda bulunan politikalar buldukları şekliyle analiz edilmeye çalışılmıştır. Araştırma bu kapsamda, nitel araştırma yöntemlerinden tarama modelinde betimsel bir alan çalışmasıdır (Şimşek ve Yıldırım,2013).

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2003-2013 yılları arasında Türkiye’de uygulanan yabancı dil eğitime ilişkin yasal belgeler oluşturmaktadır. Yapılan literatür taraması neticesinde Türkiye’de eğitim politikalarına yön veren yasal belgelerin farklı devlet kurumları tarafından hazırlanan basılı ve elektronik resmî belgeler olduğu görülmüştür. Bu belgeler hükûmet programları, eylem planları, kalkınma planları, millî eğitim şûraları, MEB stratejik planları ve mevzuattır. Bu çalışmanın çalışma grubu, 2003-2013 yılları arasındaki eğitim politikalarını belirleyen şu yasal belgelerden oluşmaktadır:

- 1. Beş Yıllık Kalkınma Planları:** Beş yıllık kalkınma planları DPT tarafından hazırlanmaktadır. Bu çalışmada sekizinci, dokuzuncu ve onuncu beş yıllık kalkınma planları incelenmiştir.
- 2. Millî Eğitim Şûraları:** Millî eğitim şûraları, MEB tarafından belirli aralıklarla geniş katılımlı olarak düzenlenmekte ve şûralarda eğitim politikalarının belirlenmesine ilişkin tavsiye niteliğinde kararlar alınmaktadır. Bu çalışmada 16, 17 ve 18. Millî Eğitim Şûraları kararları incelenmiştir.
- 3. Hükûmet Programları:** Hükûmet programları, yeni kurulan hükûmetin, görev süresince gerçekleştirmeyi planladığı hedefleri içeren metinlerdir. Bu çalışmada AK Parti Hükûmetleri tarafından hazırlanan 58, 59, 60, ve 61. Hükûmet programları incelenmiştir.
- 4. Eylem Planları:** Eylem planları, yürürlükteki kalkınma planı ve hükûmet programı çerçevesinde hazırlanan kısa ve orta vadeli hedefleri gerçekleştirme stratejilerini içerir. Bu çalışmada 58. Hükûmet acil eylem planı ile 60. Hükûmet eylem planları incelenmiştir.
- 5. MEB Stratejik Planları:** MEB stratejik planları MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından hazırlanır ve belirlenen dönem içerisinde eğitim ile ilgili hedeflerin nasıl gerçekleştirileceğine dair stratejileri içerir. Bu çalışmada MEB 2007-2010 Çalışma Planı ile 2010-2014 Stratejik Planı incelenmiştir.
- 6. Mevzuat:** Mevzuat, TBMM, Bakanlar Kurulu, ilgili bakanlık ya da ilgili bakanlık birimi tarafından hazırlanan kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge, tebliğ ve kararları içermektedir. Bu çalışmada 2003-2013 yılları arasında yürürlüğe giren yabancı dil eğitime ilişkin uygulamalarda değişiklik öngören kanun, KHK, yönetmelik, yönerge, genelge, tebliğ ve kararlar incelenmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada nitel veri toplama yöntemlerinden biri olan doküman inceleme tercih edilmiştir. Politika analizi, var olan resmî plan, program ve yasal metinlerin incelenmesi yoluyla elde edilen verilerin analizine dayandığından bu çalışmada doküman inceleme yönteminin uygun bir veri toplama tekniği olduğu düşünülmüştür. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından bir form geliştirilmiştir. Form, çalışma grubunu oluşturan altı farklı yasal belgede yabancı dil eğitime ilişkin bölümlerde yer alan ifadelerin politika ve gerekçe başlıkları altında toplanmasını sağlamak amacıyla iki sütundan oluşturulmuştur.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir(Şimşek ve Yıldırım,2013). Araştırmaya dâhil edilen yasal metinlerde, yabancı dil eğitime ilişkin hedef, karar, strateji ve uygulamalar ile gerekçeler taranmış ve belirlenmiştir. Ardından “Politikalar ve gerekçeler” başlıkları altında yer alan ifadelerin kodlanmasına geçilmiştir. Kodlamalar bir eğitim politikaları uzmanı ve bir ölçme değerlendirme uzmanı tarafından ayrıca incelenmiştir. Kodlama aşaması tamamlandıktan sonra politikalar ve gerekçeler temalandırılmıştır. Temalandırma aşaması, bir eğitim politikaları uzmanı ve bir ölçme değerlendirme uzmanı tarafından incelendikten sonra temalara son hâli verilerek tamamlanmıştır.

BULGULAR

8. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005), 9. Kalkınma Planı (2007-2013) ve 10. Kalkınma Planı'nda yabancı dil eğitimine ilişkin ifadeler şu şekildedir.

Tablo 1: Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Dokuzuncu Kalkınma Planı ve Onuncu Kalkınma Planı'nda Yabancı Dil Eğitimi Politikaları

8. BYKP	Yabancı dil öğretmen ihtiyacı
9. Kalkınma Planı	Bilgi toplumuna geçişte yabancı dil bilen insan kaynağı ihtiyacı
10. Kalkınma Planı	Erken yaşta yabancı dil öğretimi ihtiyacı

2002-2013 yılları arasında iki, 2002 yılını da kapsamak üzere toplam üç Millî Eğitim Şûrası düzenlenmiştir. Bunlar XVI, XVII ve XVIII. Millî Eğitim Şûralarıdır.

Tablo 2: XVI, XVII ve XVIII. Millî Eğitim Şûralarında Yabancı Dil Eğitime İlişkin Alınan Kararlar

XVI. MEŞ	Yabancı dil eğitime ilişkin bir politikaya rastlanmamıştır.
XVII. MEŞ	Yabancı dil bilmenin ve öğrenmenin önemi Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi
XVIII. MEŞ	Dil becerilerinin geliştirilmesi Bazı derslerin yabancı dil ile yapılması

2003-2013 yıllarındaki Hükûmet Programlarında yabancı dil eğitime ilişkin hedeflere ilişkin sonuçlar şu şekildedir.

Tablo 3: 2003-2013 Yıllarındaki Hükûmet Programlarında Yabancı Dil Eğitime İlişkin Hedefler

58. Hükûmet Programı	Yabancı dil eğitime ilişkin bir politikaya rastlanmamıştır.
59. Hükûmet Programı	Yabancı dil eğitime ilişkin bir politikaya rastlanmamıştır.
60. Hükûmet Programı	Yabancı dil eğitime ilişkin bir politikaya rastlanmamıştır.
61. Hükûmet Programı	Yabancı dil eğitime ilişkin bir politikaya rastlanmamıştır.

2003-2013 yıllarındaki Hükûmetler döneminde hazırlanan eylem planlarında yabancı dil eğitime ilişkin hedefler şu şekildedir.

Tablo 4: 2003-2013 Yıllarındaki Hükûmetler Döneminde Hazırlanan Eylem Planlarında Yabancı Dil Eğitime İlişkin Hedefler

58. Hükûmet Acil Eylem Planı	Yabancı dil eğitime ilişkin bir politikaya rastlanmamıştır.
60. Hükûmet 2007 Yılı 3 Aylık Eylem Planı	Yabancı dil eğitime ilişkin bir politikaya rastlanmamıştır.
60. Hükûmet Programı Eylem Planı	Yabancı dil eğitime ilişkin bir politikaya rastlanmamıştır.
Bilgi Toplumu Eylem Planı	Yabancı dil eğitime ilişkin bir politikaya rastlanmamıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Planı'nda yer alan bulgular şu şekildedir.

Tablo 5: 2003 Sonrası Stratejik Planlarında Yabancı Dil Eğitimine İlişkin Hedefler

2007-2013 MEB Çalışma Programı	Bilgi toplumuna geçiş sürecinde ihtiyaç duyulan insan gücünün yetiştirilebilmesi
MEB 2010-2014 Stratejik Planı	Küreselleşme ve AB sürecinde yabancı dil öğretimine önem verilmeli
	Dil öğretim merkezleri, web destekli öğrenme ortamları
	En az bir yabancı dil bilen bireyler
	Eğitim programlarının hazırlanması

2003-2013 yıllarındaki Hükümetler Döneminde yabancı dil eğitimine ilişkin gerçekleştirilen yasal düzenlemeler şu şekildedir.

Tablo 6: 2003-2013 Yıllarındaki Hükümetler Döneminde Yabancı Dil Eğitimine İlişkin Gerçekleştirilen Yasal Düzenlemeler

Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanunu (1983-2003)	2.a. Vatandaşların farklı dil ve lehçeleri öğrenmeleri için kursların açılmasına izin verildi. 2.c. Türkiye’de öğretilecek olan yabancı dillere karar verme yetkisi Millî Güvenlik Kurulundan Bakanlar Kuruluna geçti.
Farklı Dil ve Lehçelerin Öğrenilmesi (2003)	Türk vatandaşlarının, günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesi Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Yaşayan Diller ve Lehçelerin Öğretilmesi Kürtçe Lazca Adıgece Abazaca
Liselerin 4 Yıla Çıkarılması, Hazırlık Sınıflarının Kapatılması, Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerin Kapatılması	9. sınıf öncesi verilen bir yıllık hazırlık sınıfı kaldırıldı. Haftalık ders saatinde ve zümre öğretmen kurulu kararınca yeterli sayıda öğrenci olduğu takdirde 9. sınıf öncesi yabancı dil dersi alabilmeleri
Yabancı Dil Öğretiminde Müfredatta Yer Alan Ders Saatlerinin Yeniden Düzenlenmesi	İlköğretim 4’üncü sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil derslerine yer verilmesi İlköğretim 4’üncü sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil derslerinin takviyesi amacıyla ya da ikinci yabancı dil dersi olarak seçmeli yabancı dil derslerine de yer verilmesi Tüm sınıflarda ders saatleri dışında öğrencilerin seviyelerine uygun olarak yabancı dil yetiştirici kurs programları uygulanması Ortaöğretim kurumlarında; ilköğretimdeki yabancı dil ders programlarının devamı olarak zorunlu birinci ve Kurulca uygun görülen okullarda zorunlu ikinci yabancı dil derslerine yer verilmesi Zorunlu yabancı dil derslerinin takviyesi amacıyla seçmeli yabancı dil derslerine de yer verilebilmesi Tüm sınıflarda ders saatleri dışında öğrencilerin seviyelerine uygun olarak yabancı dil yetiştirici kurs programları uygulanması
MEB Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Yönetmeliği (2006)	2006 yılında değişikliğe uğrayan Yönetmelikte; 1985 yılından farklı olarak kurul, okul veya kurum, uzaktan öğretim ve yaygın eğitim gibi ifadeler yer almıştır. 4’üncü sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil derslerine yer verilmesi, aynı sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil derslerinin takviyesi amacıyla ya da ikinci yabancı dil dersi olarak seçmeli yabancı dil derslerine de yer alması ifadeleri yer almıştır.

İlköğretimdeki yabancı dil ders programlarının devamı olarak zorunlu birinci ve Kurulca uygun görülen okullarda zorunlu ikinci yabancı dil derslerine yer verilir ifadesi yer almıştır.

Yabancı Dil Öğretiminde Müfredat Değişikliği	İlköğretim ve ortaöğretim programlarının birbirinin devamı ve tamamlayıcı nitelikte olması İlköğretim kurumlarında; 4'üncü sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil derslerine yer verilmesi ve zorunlu yabancı dil derslerinin takviyesi amacıyla ya da ikinci yabancı dil dersi olarak seçmeli yabancı dil derslerine de yer verilmesi İlköğretimdeki yabancı dil ders programlarının devamı olarak zorunlu birinci ve Kurulca uygun görülen okullarda zorunlu ikinci yabancı dil derslerine yer verilmesi ve zorunlu yabancı dil derslerinin takviyesi amacıyla seçmeli yabancı dil derslerine de yer verilmesi Yaşam boyu eğitimi de destekleyecek şekilde değişik ihtiyaç alanlarına ve yaş gruplarına cevap vermek üzere çeşitli kademelerde yabancı dil kurslarının açılabilmesi Almanca, İngilizce, Fransızca ve Arapça Derslerinin (2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar Öğretim Programı'na 2013-2014 öğretim yılından itibaren 2. sınıflardan başlanması ve kademeli olarak uygulanması kararı
Ortaöğretime Geçişte Uygulanan Yabancı Dil	2013 yılında güncellenen Ortaöğretim Kurumlarına Geçiş Yönetmeliği'nde 8. sınıf öğrencileri için yapılan sınavda sorulara 20 yabancı dil sorusu da eklenmiştir.
Avrupa Konseyi ve Avrupa Dil Gelişim Dosyası	Avrupa Dil Gelişim Dosyasının 2004-2005 eğitim-öğretim yılından itibaren Avrupa ülkeleri içerisinde yaygınlaştırılması planlanmıştır. Avrupa'da yaşayan her vatandaş bir 'Dil Pasaportu'na ve bu sayede Avrupa'nın her yerinde yaşama ve iş bulma imkânına sahip olabileceği <i>Dil Pasaportu</i> ; bireyin öğrendiği Avrupa dillerinin düzeylerini ve yeterliliklerinin kayıtlı olduğu bir belgedir. <i>Dil Öğrenim Geçmişi</i> ; dili öğrenen öğrencinin yabancı dili öğrenme sürecini, dil öğrenmedeki amaçlarını, dil öğrenirken yaşanan gelişimi ve deneyimlerini içermektedir. <i>Dil Dosyası</i> ; yabancı dil öğrenen öğrencinin öğrenim sırasında yapmış olduğu her türlü çalışmanın bulunduğu, sertifika, diploma, öykü, şiir vb. yazıların da yer aldığı bir bölümdür.
Ders Düzenlenmesi	Yabancı dil ders kitaplarının dinleme becerisini kazandırmaya yönelik kaset ve elektronik kayıt ortamlarında verilen materyallerle birlikte hazırlanabilir olması Eğitim-öğretime izin verilen yabancı dillerde hazırlanması ve yazıldığı dilin özelliklerinin bozulmadan ve doğru olarak kullanılmış olması

2003-2013 yılları arasında gerçekleştirilen politikalarda yabancı dil eğitime verilen önem daha artmış ve çeşitli politikalar gerçekleştirilmiştir. Bu son on yıl yabancı dil eğitiminde köklü değişiklikler yaşanmıştır. Yabancı dil öğretiminde uygulanan müfredat değişiklikleri, lehçelerin öğretilmesi ve okul programlarının yeniden şekillenmesi başlıca gelişmeler arasında yer almaktadır.

Okul programlarında ve yabancı dil öğretim programında yapılan değişiklikler yabancı dil öğretimini oldukça erken yaşa indirmiştir. Bu olumlu adımlar küçük yaştaki çocukların dil eğitimine oldukça önemli bir katkıdır. İlerleyen sınıflarda ise öğrencilerin hizmetine sunulan seçmeli dersler başlığı altındaki diğer ikinci bir yabancı dil ise öğrencilerin küçük yaşta iki dil bilen refah seviyesi yüksek bireyler yetişmesini desteklemektedir.

Yabancı dil eğitime, dünya üzerinde güçlü devletlerin dillerinin öğretiminin yanı sıra Türkiye'nin içerisinde bulunmuş olduğu kültürel ve tarihsel gelişmeler de eklenmiş, müfredat programlarında yeni yabancı dillerin - lehçeler adı altında- öğretilmesine destek sağlanmıştır. Ana dilde eğitimi de destekler nitelikte yapılan çalışmalar

Ülkemizde yaşayan tüm vatandaşların çıkarlarını da korumak adına geliştirilmiştir. Yabancı dil alanında yapılan çeşitli gelişmeler ülkemizin yabancı dil eğitimi boyutundaki eksikliğini hâlihazırda kapatmış nitelikte değildir. Bu çalışmaların niteliklendirilmesi ve hızlandırılması için daha yoğun ve etkili politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Türkiye’de 2003-2013 yılları arasında uygulanan yabancı dil eğitimi politikalarını araştırmayı amaçlayan bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Kalkınma planlarında yabancı dil eğitime ilişkin detaylı bir planlamaya yer verilmediği görülmüştür. Planlarda, yabancı dile hâkim olan öğretmen ihtiyacı, bilgi toplumunda yabancı dil bilen insan kaynağı ihtiyacı ve erken yaşta yabancı dil öğrenimine duyulan ihtiyaç vurgulanmıştır.
2. XVI. MEŞ’te yabancı dil eğitime ilişkin herhangi bir bulguya rastlanmazken XVII. MEŞ’te yabancı dil bilip öğrenmenin önemi ve Türkçenin de bir yabancı dil olarak gündeme gelmesi konularına rastlanmıştır. XVIII. MEŞ’te ise dil becerilerinin geliştirilmesi ve bazı derslerin yabancı dil ile yapılması konuları gündeme gelmiştir.
3. 2003-2013 yılları arasındaki hükümetlerin programlarında özel olarak yabancı dil eğitiminden bahsedilmemiş fakat yapılacak olan değişikliklerle birlikte yabancı dil öğretimi boyutunu da kapsar nitelikte çalışmalardan bahsedilmiştir.
4. 2003-2013 yılları arasındaki hükümetlerin eylem planlarında özel olarak yabancı dil eğitiminden bahsedilmemiştir.
5. 2003-2013 yılları arasında yayımlanan stratejik planlarda; AB üyelik sürecinde ve küreselleşen dünyada yabancı dile olan ihtiyaç, yabancı dil öğrenme ortamları ve web ortamında yabancı dil öğrenimi, en az bir yabancı dil bilen bireylerin yetişmesi ve bu kapsamda yeni programların hazırlanması konuları gündeme gelmiştir.
6. 2003 yılında değişikliğe uğrayan Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanunu’nda farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesine destek sağlanmış ve aynı zamanda okutulacak yabancı diller olarak karar mercisi Millî Güvenlik Kurulu ve Bakanlar Kurulundan sadece Bakanlar Kuruluna geçirilmiştir.
7. Farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesi ile ilgili olan yönetmelik revize edilip Türk vatandaşlarının geleneksel yaşamlarında kullanmış oldukları diller için kurslar açılması konusu gündeme gelmiştir. Eğitim ve öğretim hayatı olarak da yaşayan diller adı altında geçen Kürtçe, Lazca, Abazaca ve Adıgece gibi diller ortaokul ve imam hatip okullarında seçmeli ders olarak müfredatta yerini almıştır.
8. Liselerin 4 yıla çıkarılması, hazırlık sınıflarının kaldırılması ve yabancı dil ağırlıklı liselerin kapatılması ile ilgili olarak ise öğretilen yabancı dil 9. 10. 11. ve 12. sınıf müfredatlarında yerini almış ve aynı zamanda öğretmen zümrelerinin kararı ile 9. sınıf öncesi yabancı dil dersleri alabilecekleri sınıfların açılması mümkün hâle getirilmiştir.
9. Yabancı dil öğretiminde müfredatta yer alan ders saatlerinin yeniden düzenlenmesi ile ilgili olarak; ilköğretim 4. sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil ve ikinci yabancı dil derslerine seçmeli olarak yer verilmesi ve istendiği takdirde yabancı dil yetiştirici kursların açılması, ortaöğretimde; ilköğretimdeki yabancı dil derslerinin devamı olan yabancı dil derslerine yer verilmesi, seçmeli olarak ek yabancı dil derslerinin müfredatta yer alması ve yine istendiği takdirde yabancı dil yetiştirici kursların açılması konusu gündeme gelmiştir.
10. MEB Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Yönetmeliği’nde (2006) 1985 yılından farklı olarak; okul, okul veya kurum, uzaktan öğretim ve yaygın eğitim gibi ifadelerin yer aldığı, yabancı dil eğitiminin zorunlu olarak 4. sınıftan başladığı buna ek olarak ikinci seçmeli yabancı dil derslerinin eklendiği ifadeleri yer almıştır.

11. Yabancı dil öğretiminde gündeme gelen müfredat değişikliği olarak; ilköğretim ve ortaöğretim programlarının birbirinin devamı ve tamamlayıcı nitelikte olması, yaşam boyu eğitimi de destekleyecek şekilde değişik ihtiyaç alanlarına ve yaş gruplarına cevap vermek üzere çeşitli kademelerde yabancı dil kurslarının açılabilmesi, Almanca, İngilizce, Fransızca ve Arapça gibi yabancı dil derslerinin (2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar Öğretim Programı'nın 2013-2014 öğretim yılından itibaren 2. sınıflardan başlaması ve kademeli olarak uygulanması kararı alınmıştır.

12. Ortaöğretim Kurumlarına Geçiş Yönetmeliği'nce ilköğretimden ortaöğretim kurumlarına geçişte uygulanan sınavlarda yabancı dil de sınav soruları içerisine dâhil edilmiştir.

13. Avrupa Dil Gelişim Dosyasının eğitim öğretim için büyük önem taşıdığından ve Dil Pasaportuna sahip olan bireylerin Avrupa'nın her yerinde rahatlıkla yaşama ve iş bulma imkânından bahsedilmiştir. Dil Öğrenim Geçmişi; dili öğrenen öğrencinin yabancı dili öğrenme sürecini, dil öğrenmedeki amaçlarını, dil öğrenirken yaşanan gelişimi ve deneyimlerini içerirken Dil Dosyasının; yabancı dil öğrenen öğrencinin öğrenim sırasında yapmış olduğu bütün çalışmaların bulunduğu, bir bölüm olduğu vurgulanmıştır.

14. Yabancı dil ders kitaplarının, dinleme becerisini kazandırmaya yönelik kaset ve elektronik kayıt ortamlarında verilen materyallerle birlikte hazırlanması ve eğitim-öğretimine izin verilen yabancı dillerde hazırlanması, yazıldığı dilin özelliklerinin bozulmadan ve doğru olarak kullanılmış olması ders kitaplarının düzenlemesi ile ilgili olarak gündeme gelen konulardır.

Not: Bu çalışma 5- 6 Şubat 2016 Tarihlerinde Antalya'da düzenlenen 2nd International Congress on Education, Distance Education and Educational Technology- ICDET'de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Bahar, M. (2011). Türkiye'de yabancı dil öğrenimi ile ilgili sorunlar. *Kariyer Penceresi*, 3, 17.

Çelebi, M. D. (2006). Türkiye'de ana dili eğitimi ve yabancı dil öğretimi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 285-307.

Çetin, Y. (2014). İngilizcede en çok kullanılan 1000 kelime. *Kariyer Penceresi*, 19, 23-26.

Çınar, İ. (2009). Küreselleşme, eğitim ve gelecek. *Kuramsal Eğitimbilim*, 2(1), 14-30.

Demirel, Ö. (2012). *Yabancı dil öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.

Gedikoğlu, T. (2005). Avrupa Birliği sürecinde Türk eğitim sistemi: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 66-80.

Güneş, B. (2009). *1945-1980 arası Türkiye'de İngilizce eğitimi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

Karaca, N. (2014). Dil eğitimine genel bir bakış. *Kariyer Penceresi*, 19, 42-44.

Kılıç, C. (2009). *Avrupa Birliği üyelik süreci, AB genel eğitim politikaları ve AB yabancı dil eğitimi politikalarının Türkiye'deki yabancı dil eğitimi ve yabancı dil eğitimi politikaları üzerine etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

König, W. (1989). Türkiye'deki yabancı dil öğretimi sorunları, dışarıdan bir bakış. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4, 167-172.

MEB. (1988). 12. Millî Eğitim şûrası-hazırlık dokümanı. Ankara: T.C. Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı.

Oral, Y. (2010). Türkiye’de yabancı dil eğitimi politikaları bağlamında İngilizce: ‘Eleřtirel bir çalışma’. *Yayın Kurulu*.

Terzi, Ç. (2005). *Uyum sürecinde Türkiye eğitim politikalarının Avrupa Birliği eğitim politikaları doğrultusunda değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Yıldırım, A., & şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.